tekst: Hedy van Erp | beeld: Laurence Aëgerter

Kennis in het licht

LAURENCE AËGERTER

Tegenwoordig weten we meer dan ooit, maar worden we daar ook wijzer van? Vanuit die vraag nodigt de Franse kunstenaar Laurence Aëgerter kijkers uit om stil te staan bij wat archieven ons kunnen leren, ons morele handelen, onze keuzes en de wereld waarin we leven.

Laurence Aëgerter (1972) maakt kunst die je niet in één oogopslag doorgrondt. Haar werk vraagt tijd, aandacht en de bereidheid om letterlijk mee te bewegen. Voor verschillende tentoonstellingen putte ze uit archieven om nieuw werk te maken waarmee ze de relevantie en waarde van deze archieven aantoont. *Ode aan dagen van wijsheid* in de Grote Kerk in Alkmaar en de groepstentoonstelling *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn* (1860-1940) in het Musée départemental Albert-Kahn in Boulogne-Billancourt, even ten westen van de ring rond Parijs. Daarnaast presenteert haar Parijse Galerie Binome haar werk op Paris Photo en heeft ze in het najaar bij dezelfde galerie een solotentoonstelling.

De tentoonstellingen liggen ver uit elkaar in context, maar sluiten inhoudelijk op elkaar aan. In Alkmaar is Aëgerters startpunt de eeuwenoude librije van de Grote Kerk, waar kennis ooit toegankelijk was. In Parijs grijpt ze terug op Albert Kahn (1860-1940), de bankier en filantroop die zijn fortuin inzette voor een humanistisch ideaal en met *Les Archives de la Planète* een ongekend beeldarchief liet aanleggen. In beide gevallen gaat het om dezelfde fundamentele vraag: wat gebeurt er met kennis als ze niet leidt tot wijsheid?

Die vraag is een van Aëgerters terugkerende motieven. De werken in de genoemde tentoonstellingen worden gekenmerkt door overgangen: van zichtbaar naar onzichtbaar, van aanwezigheid naar afwezigheid, van beeld naar betekenis. Ook zijn er visuele illusies, van het moment waarop iets zich pas openbaart als je van standpunt verandert of als het licht zich verplaatst. Daardoor hebben haar werken iets bedachtzaams en fragiels tegelijk. Ze illustreren niet een idee, maar laten een proces zien.

^ Laurence Aëgerter, 2026. © Koos Breukel

Grote Kerk

Dat zie je goed in *Ode aan dagen van wijsheid*, de installatie die ze speciaal voor de Alkmaarse Grote Kerk maakte. De historische betekenis van die plek is een essentieel element. Net voorbij de ingang is een smalle doorgang met een spiraaltrap naar boven: de route waarmee men vroeger toegang had tot de librije, Alkmaars eerste 'openbare bibliotheek'. Dat gegeven is meer dan een architectonisch detail. Voor Aëgerter is het een symbolische ingang naar de vraag hoe de keuze deze trap op te gaan leidde tot kennis die werd bewaard, gedeeld en gelezen.

In de kerk plaatste zij, op de eeuwenoude vloer van het hoogkoor, witte dekbedden en hoofdkussens van damast die rusten op de zwartstenen grafzerken. Het resultaat is tegelijk zacht en confronterend. Beddengoed roept rust, intimiteit en slaap op, maar in deze setting wordt het ook een drager van kennis en de keuze de moeite te willen nemen deze kennis tot zich te nemen – of liever de ogen gesloten te houden. Bezoekers lopen tussen de bedden door en ontdekken steeds nieuwe details in de ingeweven motieven. Het damast, gemaakt van zijde, linnen en katoen, reageert op het natuurlijke licht dat door de kerkramen valt. Zo verandert de installatie voortdurend. Wat je ziet hangt af van je positie, het tijdstip en de lichtinval.

Metaforen

De patronen op het textiel zijn afkomstig uit de boeken uit de librije. Aëgerter selecteerde illustraties van planten, dieren en anatomische studies, waarmee ze kennis haalde uit de beslotenheid van het archief waarin deze boeken zich inmiddels bevinden. Ze zette ze om als een hedendaagse reflectie op hoe kennis zich door de tijd verhoudt tot wijsheid. Aëgerter verbeeldt dit door tegen de achtergevel van het hoogkoor een achttien meter hoge houten ladder te plaatsen. De onderste sporten ontbreken deels; ook dat element is veelzeggend. De ladder suggereert verheffing, maar maakt tegelijk duidelijk dat de weg naar inzicht onvolmaakt en moeizaam is. Hij staat daar als een beeld van verlangen en tekort: je kunt omhoog willen, maar niet zonder de beproeving van de weg ernaartoe.

Net als de spiraaltrap naar de librije fungeert de ladder als metafoor voor de inspanning die voorafgaat aan Verlichting. De deels ontbrekende onderste sporten vormen een hindernis; het is duidelijk dat de eerste stappen naar wijsheid het moeilijkst zijn. Wie wijsheid zoekt kent geen gemakkelijk begin, want de basis ontbreekt. Dit verwijst naar een fundamentele waarheid van de Verlichting: het overwinnen van bijgeloof vereist eerst het afbreken daarvan.

Naarmate je hoger klimt, wordt het gemakkelijker. Eenmaal voorbij de eerste, moeilijkste stappen, bouwt de rede voort op zichzelf. Hoe hoger je komt bij het kerkraam (in Aëgerters installatie een symbool van licht en Verlichting), hoe helderder het wordt. Dit reflecteert het Verlichtingsideaal dat kennis leidt tot nieuwe inzichten. In die zin is de installatie ook moreel geladen. Aëgerter vraagt hoe het mogelijk is dat mensen die eeuwenlang kennis verzamelden, blijven steken in oorlog, verdeeldheid en desinformatie. In een tijd van algoritmen en AI klinkt die vraag indringend actueel.

Het archief

Diezelfde verstrengeling van geschiedenis en reflectie speelt een rol in haar werk voor het Musée départemental Albert-Kahn. Voor de tentoonstelling *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn* (*Kies Vrede. De Strijd Van Albert Kahn*) ontwierp Aëgerter een groots sluitstuk: een wandkleed in een drieluik van zeven meter breed, getiteld *Steps in Peace*. Als basis gebruikte ze twee autochromen uit Kahns *Les Archives de la Planète*, een archief dat hij tussen 1909 en 1931 liet aanleggen als een visuele inventaris van een wereld in verandering. Het archief omvat meer dan 72.000 autochromen – met een glasplaatje als drager, het eerste natuurlijke kleurenfotografieproces – en 180.000 meter film. Het ging Kahn niet om exotische curiositeit, maar om het vastleggen van maatschappelijke veranderingen, menselijke gebruiken en vormen van leven die dreigden te verdwijnen.

Kahns missie met zijn archief was humanistisch en pacifistisch. Hij geloofde dat kennis, onderwijs en ontmoeting tussen volkeren konden bijdragen aan duurzame vrede. Dat ideaal was opmerkelijk, omdat zijn leven zich afspeelde in een tijd die werd getekend door oorlogen, nationalistische ambities en de kwetsbaarheid van internationale instellingen. Kahn, geboren in de Elzas en gevormd door ballingschap, maakte drie grote oorlogen mee: de Frans-Pruisische oorlog van 1870, de Eerste Wereldoorlog en de prelude van de Tweede Wereldoorlog. Desondanks hield hij vertrouwen in dialoog, uitwisseling en in begrip als politieke en morele kracht.

De tentoonstelling in Musée départemental Albert-Kahn plaatst dat ideaal naast de weerbarstige realiteit van de twintigste eeuw. Het laat zien hoe Kahn's overtuigingen botsten met oorlog en geopolitieke instabiliteit, maar ook hoe modern zijn initiatieven waren. Zijn Around the World-beurzen waren een vroege voorloper van de Erasmus-beurzen; zijn Nationaal Comité voor Sociale en Politieke Studies functioneerde als een denktank avant la lettre.

^ Laurence Aëgerter, *Le Sommeil, Thérésou*, 2020. Lithofaan, Sèvres porselein, 105 x 88 x 0,6 cm, geproduceerd bij Manufacture de Sèvres. Beeld © Sarkis Torossian, Pierre-Antoine Paris Musées

Gebaseerd op autochromen uit Kahns *Les Archives de la Planète*, toont Aëgerter in het najaar bij Galerie Binome een serie lithofanen. Een lithofaan is een extreem dun, doorschijnend porseleinen paneel waarin een afbeelding is gegraveerd of gevormd. De voorstelling wordt pas goed zichtbaar als het paneel van achteren wordt verlicht. Dunne delen laten meer licht door dan dikkere, waardoor een subtiel beeld ontstaat in zachte grijs- of sepiatonen. Het effect is delicaat, bijna ademend: een beeld dat pas verschijnt in het licht.

Idealisme en werkelijkheid

Juist die eigenschap maakt het medium zo passend voor Aëgerter. Haar werk draait immers ook om het verschijnen van betekenis onder veranderende omstandigheden. Door foto's uit Les Archives de la Planète te vertalen naar porselein, haalt zij de archiefbeelden weg uit hun documentaire rol en maakt zij ze tot kwetsbare objecten die zich pas prijsgeven als het licht erop kan schijnen. Het zijn nieuwe manieren om naar Kahns nalatenschap te kijken. De beelden worden niet simpelweg herhaald; ze worden opnieuw belichaamd.

Daarmee raakt Aëgerter aan iets fundamenteels in Kahns denken. Ook hij zag beelden niet als decoratie, maar als kennisdragers. Voor hem waren fotografie en film middelen om de wereld niet alleen vast te leggen, maar te begrijpen. Aëgerter neemt dat vertrouwen in het beeld over, maar vertaalt het naar een hedendaagse kunstpraktijk waarin de fragiliteit van herinnering centraal staat. In zekere zin is zij schatplichtig aan Kahn, omdat zij voortbouwt op zijn ideaal dat beeld, uitwisseling en kennis zouden moeten bijdragen aan vrede.

Die verwantschap maakt haar werk bijzonder sterk in de context van de groepstentoonstelling *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn (1860-1940).* Deze gaat niet alleen over de historische figuur Kahn, maar over een nog altijd actuele spanning tussen idealisme en werkelijkheid. Aëgerters wandkleed en ook haar lithofanen, die elders in Parijs te zien zullen zijn, voegen daar een hedendaagse, poëtische laag aan toe. Ze laten zien dat archieven niet dood zijn, maar kunnen worden gereactiveerd. Dat geschiedenis niet alleen bestudeerd zou moeten worden, maar ook gevoeld. En dat kunst misschien juist daar begint waar kennis zich niet meteen laat omzetten in zekerheid.

Verleden en heden

In Alkmaar en in Parijs gaat het uiteindelijk om dezelfde beweging: kijken, herlezen, vertragen. In de Grote Kerk wordt kennis tastbaar in textiel, licht en architectuur. In het Albert Kahn Museum en bij Galerie Binome wordt archiefmateriaal omgezet in respectievelijk een geweven vorm en in transparant porselein dat pas met licht tot leven komt. Alle projecten tonen Aëgerters talent om beelden uit het verleden te laten resoneren in het heden zonder ze vast te zetten. Haar werk is zacht van toon, maar scherp in zijn vragen.

Het werk stelt niet gerust. Juist daarin ligt de kracht van haar oeuvre. Laurence Aëgerter maakt geen kunst die je snel consumeert; ze maakt kunst die zich langzaam aftekent, die je dwingt anders te kijken en langer te blijven. Of het gaat om een kerkvloer, een museumwand, een historisch archief of een porseleinen paneel: steeds draait het om dezelfde kern. Hoe wordt kennis wijsheid? Hoe blijft herinnering levend? En hoe kan een afbeelding, met het juiste licht, meer zeggen dan een archief ooit kan bewaren?

Laurence Aëgerters installatie *Ode to Days of Wisdom / Ode aan dagen van Wijsheid* is te zien tot en met 6 september 2026 in de Grote Kerk in Alkmaar.

Haar speciaal voor de tentoonstelling gemaakte wandkleed *Steps in Peace* is te zien in *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn (1860-1940)*, van 13 oktober 2026 tot 13 juni 2027 in het Musée départemental Albert-Kahn, Boulogne-Billancourt.

Haar lithofanen, gebaseerd op een bijzondere selectie autochromen uit de Kahn collectie, presenteert Galerie Binome in Parijs in Aëgerters solotentoonstelling *Les Diachroniques*, van 8 oktober tot 28 november en bij Paris Photo van 11 tot 15 november 2026.

www.laurenceaegerter.com

English translation from article in Dutch by Hedy van Erp in Focus #4, 2026

Knowledge in the Light

LAURENCE AËGERTER

Nowadays we know more than ever before, but does that make us any wiser? Starting from this question, the French artist Laurence Aëgerter invites viewers to reflect on what archives can teach us about our moral conduct, our choices and the world in which we live.

Aëgerter (1972) creates art that cannot be fully grasped at a single glance. Her work requires time, attention and a willingness to literally move with it. For various exhibitions, she has drawn on archives to create new work that demonstrates the relevance and value of these archives. *Ode to Days of Wisdom* at the Grote Kerk in Alkmaar and the group exhibition *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn (1860–1940)* at the Musée départemental Albert-Kahn in Boulogne-Billancourt, just west of the Paris ring road. In addition, her Paris-based gallery, Galerie Binome, is presenting her work at Paris Photo, and she will have a solo exhibition at the same gallery this autumn.

The exhibitions are very different in context, but are linked in terms of content. In Alkmaar, Aëgerters' starting point is the centuries-old library of the Grote Kerk, where knowledge was once accessible. In Paris, she draws on the work of Albert Kahn (1860–1940), the banker and philanthropist who devoted his fortune to a humanist ideal and commissioned the creation of an unprecedented image archive, *Les Archives de la Planète*.
In both cases, the same fundamental question arises: what happens to knowledge if it does not lead to wisdom?

That question is one of Aëgerters' recurring themes.
The works in the exhibitions mentioned are characterised by transitions: from the visible to the invisible,
from presence to absence, from image to meaning. There are also visual illusions, such as the moment when something only reveals itself when you change your perspective or when the light shifts. As a result, her works have a quality that is both thoughtful and fragile. They do not illustrate an idea, but rather reveal a process.

Grote Kerk

This is clearly evident in *Ode to Days of Wisdom*, the installation she created especially for the Grote Kerk in Alkmaar.
The historical significance of this place is an essential element. Just past the entrance is a narrow passageway with a spiral staircase leading upwards: the route that once provided access to the 'librije', Alkmaar's first 'public library'.
This fact is more than just an architectural detail.
For Aëgerter, it is a symbolic gateway to the question of how the choice to climb these stairs led to knowledge being preserved, shared and read.

Inside the church, on the centuries-old floor of the chancel, she placed white damask duvets and pillows resting on the black stone tombstones. The result is both gentle and confrontational. Bedding evokes tranquility, intimacy and sleep, but in this setting it also becomes a vessel of knowledge and the choice to make the effort to absorb this knowledge – or rather to keep one's eyes closed. Visitors walk between the beds and continually discover new details in the woven patterns. The damask, made of silk, linen and cotton, reacts to the natural light streaming through the church windows. As a result, the installation is constantly changing. What you see depends on your position, the time of day and the angle of the light.

Metaphors

The patterns on the textiles are taken from the books in the librije. Aëgerter selected illustrations of plants, animals and anatomical studies, thereby drawing knowledge from the seclusion of the archive where these books are now housed. She transformed them into a contemporary reflection on how knowledge relates to wisdom over time. Aëgerter depicts this by placing an eighteen-metre-high wooden ladder against the rear wall of the chancel. Some of the lower rungs are missing; this element, too, is highly significant.
The ladder suggests elevation, yet at the same time makes it clear that the path to insight is imperfect and arduous. It stands there as a symbol of longing and deficiency: one may wish to ascend, but not without enduring the trials of the journey.

Just like the spiral staircase leading to the library, the ladder serves as a metaphor for the effort that precedes Enlightenment. The partially missing lower rungs form an obstacle; it is clear that the first steps towards wisdom are the most difficult. Those who seek wisdom face no easy start, for the foundation is lacking. This points to a fundamental truth of Enlightenment: overcoming superstition first requires breaking it down.

The higher you climb, the easier it becomes. Once you've got past the first, most difficult steps, the reasoning builds on itself. The higher you reach the church window (in Aëgerters' installation, a symbol of light and the Enlightenment), the brighter it becomes. This reflects the Enlightenment ideal that knowledge leads to new insights. In that sense, the installation also carries moral significance. Aëgerter asks how it is possible that people who have been accumulating knowledge for centuries remain mired in war, division and disinformation. In an age of algorithms and AI, that question rings with poignant relevance.

The archive

That same intertwining of history and reflection plays a role in her work for the Musée départemental Albert-Kahn. For the exhibition *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn* (Choose Peace. The Struggle of Albert Kahn), Aëgerter designed a grand finale: a tapestry in a triptych seven metres wide, entitled *Steps in Peace*. As a basis, she used two autochromes from Kahn's *Les Archives de la Planète*, an archive he commissioned between 1909 and 1931 as a visual inventory of a changing world. The archive comprises more than 72,000 autochromes – using a glass plate as the medium, the first natural colour photography process – and 180,000 metres of film. Kahn was not interested in exotic curiosities, but in documenting social changes, human customs and ways of life that were in danger of disappearing.

Kahn's mission with his archive was humanist and pacifist. He believed that knowledge, education and intercultural exchange could contribute to lasting peace. That ideal was remarkable, given that his life unfolded at a time marked by wars, nationalist ambitions and the fragility of international institutions. Kahn, born in Alsace and shaped by exile, lived through three major wars: the Franco-Prussian War of 1870, the First World War and the prelude to the Second World War. Despite this, he retained his faith in dialogue, exchange and understanding as a political and moral force.

The exhibition at the Musée départemental Albert-Kahn juxtaposes that ideal with the unyielding reality of the twentieth century. It shows how Kahn's convictions clashed with war and geopolitical instability, but also how modern his initiatives were. His 'Around the World' scholarships were an early precursor to the Erasmus scholarships; his National Committee for Social and Political Studies functioned as a think tank avant la lettre.

Based on autochromes from Kahn's *Les Archives de la Planète*, Aëgerter will be exhibiting a series of lithophanes at Galerie Binome this autumn. A lithophane is an extremely thin, translucent porcelain panel into which an image has been engraved or moulded. The image only becomes clearly visible when the panel is illuminated from behind. Thinner sections allow more light to pass through than thicker ones, creating a subtle image in soft shades of grey or sepia. The effect is delicate, almost ethereal: an image that only appears in the light.

Idealism and reality
It is precisely this quality that makes the medium so well-suited to Aëgerter. After all, her work also revolves around the emergence of meaning under changing circumstances. By translating photographs from *Les Archives de la Planète* onto porcelain, she removes the archival images from their documentary role and transforms them into fragile objects that only reveal themselves when light can shine upon them. These are new ways of looking at Kahn's legacy. The images are not simply repeated; they are re-embodied.

In doing so, Aëgerter touches on something fundamental in Kahn's thinking. He, too, did not view images as mere decoration, but as vehicles of knowledge. For him, photography and film were means not only of recording the world, but of understanding it. Aëgerter embraces that faith in the image, but translates it into a contemporary artistic practice centred on the fragility of memory. In a sense, she is indebted to Kahn, as she builds upon his ideal that images, exchange and knowledge should contribute to peace. This affinity makes her work particularly powerful in the context of the group exhibition *Choisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn (1860–1940)*. This exhibition is not only about the historical figure of Kahn, but also about the still-relevant tension between idealism and reality. Aëgerters' tapestry, as well as her lithophanes – which will be on display elsewhere in Paris – add a contemporary, poetic dimension to this. They demonstrate that archives are not dead, but can be revitalised. That history should not only be studied, but also felt. And that art perhaps begins precisely where knowledge cannot immediately be transformed into certainty.

Past and Present
In Alkmaar and Paris, it ultimately comes down to the same process: observing, re-reading, slowing down. In the Grote Kerk, knowledge becomes tangible through textiles, light and architecture. At the Albert Kahn Museum and Galerie Binome, archive material is transformed into a woven form and transparent porcelain respectively – the latter only coming to life when illuminated. All the projects demonstrate Aëgerter's talent for allowing images from the past to resonate in the present without fixing them in place. Her work is gentle in tone, yet incisive in the questions it raises.
The work does not offer reassurance. It is precisely therein that the strength of her oeuvre lies. Laurence Aëgerter does not create art that you consume quickly; she creates art that reveals itself slowly, forcing you to look differently and linger longer. Whether it is a church floor, a museum wall, a historical archive or a porcelain panel: it always revolves around the same core. How does knowledge become wisdom? How does memory remain alive?
And how can an image, in the right light, say more than an archive could ever preserve?

Laurence Aëgerters' installation *Ode to Days of Wisdom* is on display until
6 September 2026 at the Grote Kerk in Alkmaar.

Her tapestry *Steps in Peace*, created especially for the exhibition, is on display in C*hoisir La Paix. Le Combat d'Albert Kahn (1860–1940)*, from 13 October 2026 to 13 June 2027 at the Musée départemental Albert-Kahn, Boulogne-Billancourt.

Her lithophanes, based on a special selection of autochromes from the Kahn collection, will be presented by Galerie Binome in Paris in Aëgerters' solo exhibition *Les Diachroniques*, from 8 October to 28 November and at Paris Photo from 11 to 15 November 2026.

www.laurenceaegerter.com

Photo’s *article in Dutch by Hedy van Erp in Focus #4, 2026*

^ Laurence Aëgerter, 2026. © Koos Breukel

Laurence Aëgerter, *Ode to days of Wisdom,* Grote Kerk, Alkmaar, untill September 6, 2026
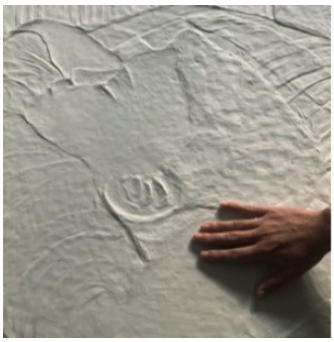
↖ Laurence Aëgerter, *Le Sommeil, Thérésou*, 2020. Lithofaan, Sèvres porselein, 105 x 88 x 0,6 cm, geproduceerd bij Manufacture de Sèvres. Beeld © Sarkis Torossian, Pierre-Antoine Paris Musées